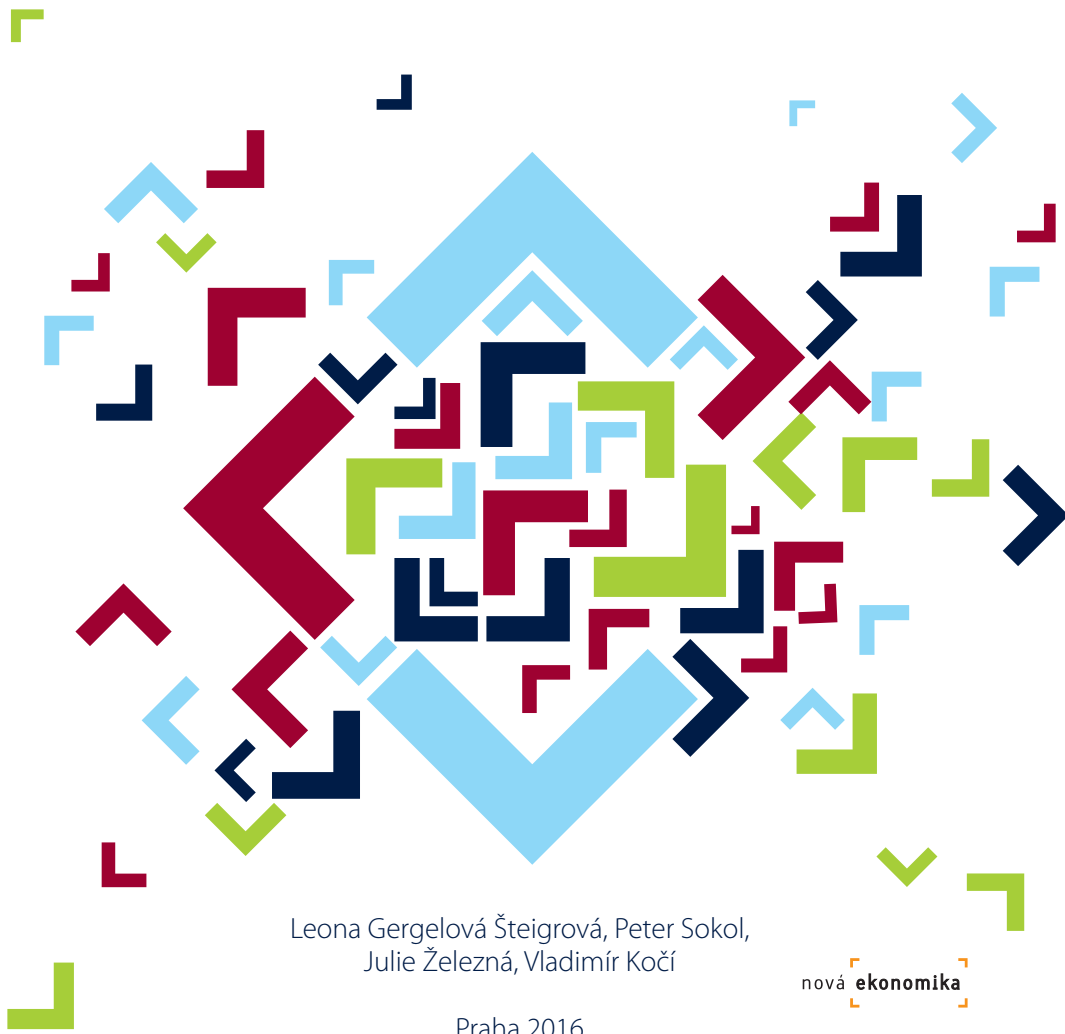




VYSOKÁ ŠKOLA  
CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ  
V PRAZE

# CO JE EKOLOGICKY ŠETRNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ?



Leona Gergelová Šteigrová, Peter Sokol,  
Julie Železná, Vladimír Kočí

nová ekonomika

Praha 2016

© Leona Gergelová Šteigrová, Peter Sokol, Julie Železná, Vladimír Kočí, 2016

ISBN 978-80-7080-958-7

Milé čtenářky, milí čtenáři,

publikace, kterou držíte v ruce, vám pomůže zorientovat se v chytrém a odpovědném vypisování veřejných zakázek. Instituce veřejné správy a místní samosprávy mohou totiž brát ohled na své okolí. Například zapojit sociálně potřebné nebo lépe chránit životní prostředí.

Trend takzvaně odpovědného zadávání zakázek v České republice postupně sílí, ačkoliv stále naráží na řadu překážek. Věříme, že přibývající příklady z domácího prostředí, dobrá praxe ze zahraničí a v neposlední řadě také nový zákon o veřejných zakázkách přispějí k vaší odvaze začít přemýšlet o využití veřejných peněz novým způsobem.

Jsme proto velmi rádi, že díky podpoře grantu z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů můžeme spolupracovat s pěti subjekty veřejné správy a místní samosprávy, s nimiž boříme zaběhnutá kliše o veřejných zakázkách.







V této publikaci vám přinášíme souhrn pohledů na odpovědné zadávání, příklady z praxe a konkrétní ukázky příležitostí, které se už dnes ve veřejném zadávání objevují.

Věříme, že se připojíte.

Leona Gergelová Šteigrová a Peter Sokol



# OBSAH

	Deset možností pro ekologicky odpovědné zadávání zakázek	5
	Příklady dobré praxe	8
	Jde to i v Česku aneb jak začít	14
	Je třeba se bát odpovědného zadávání zakázek?	17
	Zdroje	20
	Příloha Stavebnictví jako zásadní oblast pro zelené veřejné zadávání	21

# Deset možností pro ekologicky odpovědné zadávání zakázek

Rozpočty měst, krajů nebo státních úřadů mají jednu věc společnou. Plynou z nich peníze na identické věci – svoz odpadu, nákup elektrické energie, úklid nebo opravy budov. Následujících seznam nabízí deset možností pro inspiraci, jak chytré se dají veřejné zakázky využít. Vše je v souladu s naší legislativou a v zemích na západ od nás se tyto postupy využívají také. Společenská odpovědnost navíc ve většině případů nezvyšuje konečnou cenu zakázky.

## 1. NÁKUP NÁBYTKU

Při nákupu nábytku můžete upřednostnit produkty, které neobsahují nebezpečné látky, barvy a mořidla. V dokumentaci si můžete vymínit, že chcete nábytek bez formaldehydu a těkavých organických látek (nebo alespoň s jejich velmi nízkým obsahem). Tato kritéria částečně splňují produkty označené jako ekologicky šetrné výrobky (EŠV). Tyto jsou v českém prostředí dostupné.

Zároveň můžete vybírat nábytek ze dřeva, které pochází z udržitelně spravovaných lesů (certifikované jako FSC, PEFC apod.), případně částečně nebo úplně nahradit dřevotřískou výrobky z masivního dřeva.

## 2. INVESTICE DO OPRAV ŠKOL A DALŠÍCH BUDOV A JINÝCH STAVEB

Jde o jednu z klíčových položek rozpočtů ve veřejné správě a místní samosprávě a nabízejí tedy příležitosti s velkým dopadem.

Významným prvním krokem by měl být požadavek na technickou kapacitu a především dlouhodobé zkušenosti dodavatele stavby v oboru nízkoenergetické a pasivní výstavby, eventuálně výstavby jiných požadovaných staveb (např. infrastruktury).

Zadavatelé zakázky mohou například požadovat projekty s určitým počtem materiálů s označením ekologicky šetrných výrobek (EŠV) nebo s certifikátem Environmentální prohlášení typu III (EPD, jak je to například u projektů v rámci výzvy Zelená

úsporám). Ekologické značení, případně nulový obsah formaldehydu a minimální obsah těkavých organických látek je rovněž možné požadovat při nákupu materiálů pro povrchové úpravy (omítky, malby, podlahové krytiny) a nábytek.

Kromě ekoznačení použitých stavebních materiálů je potřebné požadovat velmi nízkou úroveň energetické náročnosti budovy – a to včetně stanovení spotřeby primárních energií. Tímto způsobem dojde k zásadnímu snížení spotřeby energie, produkce emisí a také k dlouhodobé finanční úspoře. Stanovením hranice spotřeby primární energie se podpoří využívání obnovitelných a environmentálně šetrnějších zdrojů energie.

Požadovat lze také co největší využití zeleně na pozemku, fasádě, či střeše budov.

Další environmentální přínosy má využití dešťové, eventuálně odpadní vody na pozemku, instalace úsporných baterií a energeticky úsporných zařízení a úsporného osvětlení.

Nedílnou součástí požadavků může být prodloužená záruční doba na provedení budovy a její technologie, která může vést k větší motivaci dodavatele stavby postavit budovu co nejlépe a s využitím co nejkvalitnějších materiálů a zařízení.

Více informací k jednotlivým kritériím najdete v samostatné příloze věnované stavebnictví.

### **3.** ÚKLID BUDOV

Při nákupu služeb na úklid budov lze poptávat takové dodavatele, kteří se zavážou používat pouze ekologicky šetrné a zdravotně nezávadné úklidové prostředky a postupy a zároveň dodávat pouze ekologicky šetrný a zdravotně nezávadný spotřební materiál a zboží. Požadovat rovněž lze řádné ekologické třídění odpadu po celou dobu plnění veřejné zakázky.

### **4.** POČÍTAČE A KANCELÁŘSKÁ TECHNIKA

Při nákupech počítačů a kancelářské techniky můžete zohledňovat nejen spotřebu energií těchto zařízení, ale také postupy a materiály, ze kterých byly vyrobené. Proto lze požadovat výrobky splňující nejnovější normy ENERGY STAR pro energetický výkon stanovené Rozhodnutím Evropské komise 2009/489/ES, případně rovnou ekologicky šetrné výrobky.

### **5.** SVOZ ODPADU

Při výběru společností, které budou zajišťovat svoz odpadu lze hodnotit (případně stanovit) míru emisí vozového parku dodavatele a upřednostnit či přímo požadovat auta s nižšími emisemi. Je například možné požadovat určitý limit CO<sub>2</sub> na svezenu tunu odpadu.

## 6. STAVBY ZASTÁVEK AUTOBUSŮ/ HŘIŠŤ/LAVIČEK

Při realizaci těchto drobných staveb lze využívat dřevostavby, jejichž dopad na životní prostředí je méně problematický než v případě jiných materiálů. I zde je dále možno aplikovat kritéria z bodu 2), pokud jsou relevantní.

---

## 7. NÁKUP ELEKTRICKÉ ENERGIE

Při nákupu elektrické energie lze požadovat povinný podíl z obnovitelných zdrojů. Eventuální volba dodavatele elektrické energie by měla být realizována s přihlédnutím ke složení tzv. energetického mixu a na základě jím deklarovaných environmentálních parametrů výroby. Informace týkající se podílu zdrojů elektřiny pro výrobu jsou výrobci povinni dodávat dle zákona č.458/2000 Sb., Energetický zákon, v platném znění.

---

## 8. VEŘEJNÉ OSVĚTLENÍ

V případě nákupu či obnovy veřejného osvětlení lze hodnotit nebo požadovat energeticky úsporné varianty – například pomocí hodnocení ekonomické výhodnosti nabídky. Spotřeba energie, kterou lze snadno doložit, by potom byla jedním z kritérií.

Lze požadovat energeticky úsporné osvětlení z LED zdrojů nebo s energetickou třídou A, max. B, a s dlouhou životností a vysokou hodnotou počtu spínacích cyklů. Lze také požadovat výrobce, který vlastní certifikát EMAS, ISO 14001 nebo obdobný.

---

## 9. VODOVODNÍ INSTALACE

Při nákupu vodovodních instalací (baterie, záchody apod.) lze vedle ceny hodnotit také spotřebu vody a upřednostnit výrobky s nižší spotřebou, tzn. úsporné baterie. Racionální hospodaření s vodou zahrnuje především maximální/minimální dosažitelný průtok vody, ovládání teploty, časovou regulaci zdravotně technických armatur pro více uživatelů s vysokou frekvencí používání. Pokud je to reálné, mezi požadavky lze rovněž zahrnout využívání dešťové vody na pozemku, eventuálně využívání odpadní vody.

---

## 10. NÁKUP VOZIDEL

Při nákupu vozidel doporučujeme zohledňovat jak náklady na jejich provoz, tak i množství emisí CO<sub>2</sub>, případně další parametry, a vyžadovat přísnější (resp. v případě CO<sub>2</sub> nižší) hodnoty, než jsou povinně stanoveny (a to v rámci technických podmínek). Uvedené hodnoty můžeme stanovit buď absolutně, případně využít hodnotících kritérií pro výběr.

## Příklady dobré praxe

Český Nejvyšší správní soud používá výrobky z recyklovaného papíru, ekologicky šetrné úklidové prostředky, nábytek a elektrospotřebiče. Zavedl také systém sledování úniků vody. To jeden z tuzemských příkladů za všechny. Řadu inspirativních příkladů nabízí ale také země Evropské unie, kde je zohledňování environmentálních aspektů při zadávání veřejných zakázek již zaběhnutou praxí<sup>1</sup>. Vzor v nich můžete najít i vy.

Udržitelná výstavba a nízká uhlíková stopa byly klíčovou myšlenkou pro výstavbu olympijského areálu. Proto byly stanoveny čtyři hlavní principy udržitelnosti: zodpovědné čerpání zdrojů; využití druhotných materiálů; minimalizování zabudovaných dopadů; zdravé materiály. Areál olympijského parku byl vystavěn v prostoru brownfieldu, přes pět set tun použitého dřeva bylo z tzv. udržitelných zdrojů (certifikováno FSC), 90% materiálu z vyklizeného pozemku bylo recyklováno, 50% nového materiálu dovezeno po železnici nebo lodmi, využilo se maximální množství vyčištěné zeminy z brownfieldu (úspora ve srovnání s dovezením nové), myslelo se na adaptovatelnost vystavěných budov na budoucí jiné využití, apod.

Zároveň lze v případě Londýnského olympijského parku vyzdvihnout také to, že v rámci výstavby vzniklo Komunitní centrum a kavárna, které mají o 62% nižší emise než ekvivalentní klasická budova. Plných 259 domů produkuje o 63% méně emisí CO<sub>2</sub> a součástí je i deset domů s nulovými emisemi.

V případě výběrového řízení na dodávky betonu<sup>3</sup> byly v kritériích zahrnuty následující položky: Stavební materiály musely obsahovat (podle nákladů) minimálně 20% recyklované složky; přeprava 50% materiálů (hmotnostních) na místo stavby musela být provedena udržitelným způsobem, tj. po vodě nebo železnici; zadavatelé si vymínili i využití energeticky účinných, nízkemisních vozidel na místě stavby.

### OLYMPIJSKÝ PARK Londýn<sup>2</sup>

1 Pokud není uvedeno jinak, vycházejí příklady dobré praxe z publikace ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ – cesta k efektivním zakázkám, Nová ekonomika, Praha 2013. Publikace je dostupná online: [http://projekty.nova-ekonomika.cz/images/publikace/publikace\\_web.pdf](http://projekty.nova-ekonomika.cz/images/publikace/publikace_web.pdf)

2 <http://queenelizabetholympicpark.co.uk/~media/geop/files/public/201314%20your%20park%20our%20planet.pdf>


3 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue23\\_Case\\_Study52\\_Olympics\\_concrete.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue23_Case_Study52_Olympics_concrete.pdf)





## Dopravní podnik Londýn


V londýnském dopravním podniku (Transport for London - TfL) pracuje 8.700 osob v kancelářích a 11.500 osob v samotné dopravě. Pro všechny je každý den zajištěno stravování a vedení dopravního podniku se rozhodlo přistoupit k této zakázce odpovědně. Požadavkem TfL bylo, aby 1) všechny odpad z jídla byl kompostován, 2) další odpad recyklován, 3) všechno jednorázové balení musí být z recyklovatelného materiálu a všechny použité oleje musí být sebrány a druhotně využity. Z hlediska jídla mimo jiné platí požadavky, že nejméně 50% jídla musí být z lokálních potravin, všechna použitá vajíčka od slepic z volných výběhů, maso ze zvířat chovaných v certifikovaných chovech atd. Požadovány jsou sezónní a certifikované potraviny (vč. fairtrade), nesmí se používat ryby ze seznamu těch, kterým hrozí vyhynutí atd. Tento přístup oceňují nejen zaměstnanci, pro které se zlepšila kvalita stravování, ale přinesl i nové dodavatelské možnosti.



Ministerstvo životního prostředí Litvy se rozhodlo uplatňovat kritéria evropského zeleného zadávání veřejných zakázek (tzv. Green Public Procurement/GPP) na stavby a související služby v projektech financovaných ministerstvem a vytvořit systém pro vyhodnocení souladu s GPP.

Jedním z příkladů je komplexní řešení pro snižování emisí skleníkových plynů v obecních budovách. Mezi povinná kritéria ministerstvo zařadilo například zkušenosti architekta v environmentální výstavbě; technickou kapacitu stavební firmy pro environmentální opatření nebo monitorování energetické náročnosti budovy. Celkově 50% z celkových bodů pro vyhodnocení výběrového řízení pochází z GPP.

## Financování zelených investic Litva<sup>4</sup>



Německý Frankfurt nad Mohanem vytvořil v roce 2013 směrnici, jejímž cílem je minimalizovat celkové náklady obecních budov (plánování, výstavba, provoz, dekonstrukce, odstranění budovy) na základě stanovených norem.




## Směrnice pro ekonomické budovy Frankfurt nad Mohanem<sup>5</sup>

Směrnice obsahuje kromě jiných i kritéria pro zadávání veřejných zakázek. Je založena na metodě nákladů životního cyklu (LCC – Life cycle cost) a klade zvláštní důraz na opětovnou použitelnost stavebních materiálů.

V těchto veřejných zakázkách se vždy nejprve zpracovávají náklady životního cyklu a na jejich základě dochází k rozhodnutí, zda bude stavba pasivní – primární požadavek, nebo klasická, a i tak musí být o 30% energeticky účinnější než požadovaná normou. Výběrové řízení vyhrává ten, kdo nabídne nejnižší náklady životního cyklu. Do současnosti bylo takto vybudováno přes osmdesát pasivních obecních budov, dalších dvacet se připravuje.

4 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue6\\_GPP\\_Example14\\_Latvia\\_Green\\_Investments.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue6_GPP_Example14_Latvia_Green_Investments.pdf)


5 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue49\\_Case\\_Study103\\_Frankfurt.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue49_Case_Study103_Frankfurt.pdf)



## Výstavba energeticky efektivní školky, Preddvor, Slovinsko <sup>6</sup>

Slovinská obec Preddvor se před šestnácti lety rozhodla, že chce být co nejvíce energeticky nezávislá. Již dosáhla následujícího: centrální město a okolní vesnice jsou vytápěny biomasou; solární panely na školkách a školách; město vlastní čtyři vodní elektrárny, aj.

Pro stavbu mateřské školy zahrnula obec do výběrového řízení následující požadavky. Budova byla od začátku koncipována jako pasivní (15kW/m<sup>2</sup>) s využitím environmentálně šetrných materiálů, s důrazem na použití dřeva a obnovitelné energie. Orientace školky proto musela maximálně využít denní světlo a střecha musela umožnit instalaci solárních panelů. Specifikován byl rovněž systém vytápění – dřevěná biomasa.




Místní organizace Foundation for Tomorrow's Schools v Pembroke na Maltě si dala za cíl postavit první energeticky soběstačnou školu na Maltě, která by byla závislá pouze na solární a větrné energii vyráběné v místě. Pro účely výběrového řízení museli zájemci prokázat technickou kapacitu provést projekt, zajistit ochranu fauny a flory během výstavby, zajistit energetickou efektivitu, výrobu vlastní energie a inteligentní osvětlení, využít stavební materiály umožňující snížení energetické náročnosti budovy.


## Zelená základní škola Pembroke, Malta<sup>7</sup>



## Zelené zakázky ve školách města Baladona, Španělsko <sup>8</sup>




Městská rada ve španělské Baladoně vybrala šest škol, aby se účastnily projektu zaměřeného na analyzování a vývoj návodu pro vytváření co nejlepších zelených zakázek v pěti produktových skupinách: školní materiály, údržba budovy, úklid, jídlo a IT produkty. Nastaveny byly následující požadavky: papír: 100% recyklovaný a bez chloru, IT produkty: recyklované tonery; energetická úspora pomocí vypínání monitorů, jídlo a catering: nákup jídla z produkce bio zemědělství, méně masa a více sezónního jídla; žádná plastová nádoba; vytvoření školní zahrady.



6 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue36\\_Case\\_Study77\\_Preddvor.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue36_Case_Study77_Preddvor.pdf)


7 <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/casestudy5.pdf>

8 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue5\\_Case\\_Study11\\_Badalona\\_school.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue5_Case_Study11_Badalona_school.pdf)




## Osvětlení šetrné k životnímu prostředí, Kolding, Dánsko<sup>9</sup>

Odbor životního prostředí dánského města Kolding nastavil následující kritéria pro nákup energeticky efektivních žárovek (jako LED). Kritéria zahrnovala: náklady životního cyklu osvětlení - váha 55% (z čehož 35% byla pořizovací cena, 35% životnost a 30% provozní náklady), dále energetická účinnost (lumen/watt) - váha 25% a kvalita světla (CRI) - váha 20%. Ukázalo se, že nejnižší pořizovací cena v tendru neznamenala celkové nejnižší náklady životního cyklu.



V roce 2009 uzavíralo město Barcelona novou smlouvu na čištění ulic a sběr odpadků. Výběrové řízení zavedlo řadu požadavků s cílem zvýšit kvalitu a udržitelnost těchto služeb. Patřil mezi ně například častější sběr odpadků, vozidla šetrná k životnímu prostředí, oddělený sběr organického odpadu a recyklační kontejnery. Díky těmto požadavkům se podařilo rapidně snížit hluk a emise – 35% vozidel je na biodiesel, 35% na plyn a 30% jsou elektro nebo hybridní vozidla. Výrazně se snížilo množství směsného domácího odpadu, což vedlo ke snížení počtu sběrných nádob.

## Čisté ulice Barcelona<sup>10</sup>



V Římě se rozhodli k vypsání veřejné zakázky na zajištění stravování ve školách, která bude kromě jiných kritérií zohledňovat i dopady na životní prostředí. Kritéria netýkající se přímo jídel požadovala separaci odpadu potravinového a nepotravinového, použití mycích prostředků s nízkými environmentálními dopady a biologickou rozložitelnost materiálů výrobků pro jedno použití. Mezi kritéria uplatňovaná na potraviny a jídla patřily například požadavek kontrolovaného ekologického zemědělství podle příslušných směrnic, zákaz geneticky modifikovaných surovin, garance čerstvosti potravin. Pro vyčíslení přínosů environmentálních kritérií byla použita studie životního cyklu (Life Cycle Assessment/LCA) a zjistilo se, že přijatá kritéria pomohla snížit emise skleníkových plynů do ovzduší i eutrofizujících látek do vod.




## Stravování ve školách, Řím<sup>11</sup>

9 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue9\\_Case\\_Study24\\_Kolding\\_Lights.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue9_Case_Study24_Kolding_Lights.pdf)


10 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue15\\_Case\\_Study35\\_Barcelona\\_waste.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue15_Case_Study35_Barcelona_waste.pdf)

11 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue14\\_Case\\_Study34\\_Rome\\_food.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue14_Case_Study34_Rome_food.pdf)




## Nákup kancelářského nábytku, Španělsko<sup>12</sup>

Baskický Úřad environmentálního managementu ve Španělsku zohlednil environmentální kritéria při vypsání veřejné zakázky na kancelářský nábytek. Při formulaci kritérií zakázky bylo požadováno, aby nábytek obsahoval nejmenší možné množství formaldehydu (podle Směrnice 67/548/EEC) a aby dřevo použité na výrobu splňovalo kritéria FSC a PEFC. U plastových částí převyšující určitou hmotnost bylo požadováno, aby byly označeny v souladu s ISO 11469 a aby neobsahovaly olovo, kadmium a rtuť. Požadovalo se například, aby kovové části nábytku byly snadno odmontovatelné a daly se dobře recyklovat, aby se látkové části daly mýt a ošetřovat přípravky neobsahujícími organická rozpouštědla. Při vyhodnocování veřejné zakázky se přihlíželo k tomu, zda má výrobce pro daný výrobek zpracovanou studii životního cyklu či zda má environmentální prohlášení o produktu podle příslušných norem. Ve výsledku se ukázalo se, že environmentálně šetrnější výrobky nejsou dražší.



V Nizozemském regionu Rivierenland se zastupitelstvo rozhodlo při obnově smlouvy na dodávku elektřiny zohlednit environmentální aspekty výroby elektrické energie a požadovalo v kritériích větší podíl „zelené“ elektřiny, čímž byl myšlen větší podíl použitých obnovitelných zdrojů při výrobě elektrické energie. Veřejná zakázka proběhla podle evropského nařízení o veřejných zakázkách a pro určení kritérií „zelené“ elektřiny se použilo nařízení RES Directive 2001/77/EC2. Výsledkem takto koncipované veřejné zakázky došlo ke snížení nákladů na její přípravu a byla realizována s minimem kritérií. Environmentální přínos realizované zakázky se odhaduje v oblasti úspor skleníkových plynů odpovídající produkci 600 obyvatel EU.

## Nákup elektřiny, Rivierenland, Nizozemsko<sup>13</sup>



Ve francouzském Dunkerque byla zohledněna environmentální kritéria při veřejné zakázce na nákup výpočetní techniky. Požadovalo se, aby všechna zařízení splňovala kritéria ekoznačky Energy Star, nařízení EU 2002/95/EC zakazující používání určitých nebezpečných látek a nařízení EU 2002/96/EC týkající se nakládání s odpadními elektrickými a elektronickými zařízeními. Dále bylo požadováno, aby ploché obrazovky splňovaly požadavky TCO99. Veřejná zakázka proběhla bez problémů a vítězný dodavatel získal zakázku na 400 monitorů, 220 stolních počítačů, 110 notebooků a 10 dotykových stanic.



## Nákup elektroniky, Dunkerque, Francie<sup>14</sup>


12 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue6\\_GPP\\_Example16\\_Basque\\_Furniture.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue6_GPP_Example16_Basque_Furniture.pdf)

13 <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/GPP%20case%20study1.pdf>



14 [http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news\\_alert/Issue5\\_Case\\_Study13\\_Dunkerque\\_IT.pdf](http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue5_Case_Study13_Dunkerque_IT.pdf)



## Úklid, Esbjerg, Dánsko<sup>15</sup>




V dánském městě Esbjerg úspěšně použili ekoznačení pro nákup čistících produktů a to v souladu s nařízením 2004/17/EC a 2004/18/EC. Uvedená nařízení explicitně uvádějí možnost uvádět ekoznačení v rámci technické specifikace produktů. Zkušenosti municipality s použitím ekoznačení jsou velmi dobré. Ukázalo se, že výrobky s ekoznačením nejsou dražší než bez tohoto značení a není tedy ekonomický důvod je neupřednostnit. Výrobky s ekoznačkou byly naopak v některých případech i lacinější. Použitím výrobků s ekoznačením se podařilo snížit uhlíkovou stopu čistících prostředků téměř o polovinu.



Vláda Spojeného království stanovila pravidlo, podle kterého veškeré vlastněné nebo využívané obecní budovy a nemocnice musí splnit tzv. Excelent Level hodnocení v certifikaci udržitelnosti budov BREEAM (jde o druhý nejvyšší stupeň z celkem šesti-stupňové škály). Rekonstrukce budov a stejně tak stavby škol musí splnit Very Good Level (třetí nejvyšší). Obdobné podmínky lze najít i ve strategiích vlády ve Walesu a Severním Irsku.

## Povinná certifikace obecních budov nástrojem BREEAM, Velká Británie<sup>16</sup>



<sup>15</sup> <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/casestudy2.pdf>

<sup>16</sup> [https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/339908/GOV.UK\\_GBS\\_for\\_construction.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/339908/GOV.UK_GBS_for_construction.pdf)

## Jde to i v Česku aneb jak začít

V projektu, jehož výstupem je i tato publikace, bylo zapojeno pět institucí. Města Kolín a Semily, Krajské úřady Libereckého a Jihomoravského kraje a Ministerstvo zemědělství České republiky. Všechny uvedené instituce mají zpracované více či méně podrobné strategie svého rozvoje, případně se jako Ministerstvo zemědělství opírají o národní strategie.

Dokumenty jsou důležitým opěrným bodem, který stanovuje a vysvětluje jejich snahu být odpovědný k životnímu prostředí a jsou tak důležitým východiskem pro nastavení priorit při zadávání veřejných zakázek. Nebojte se je přijmout za své i vy.



### MĚSTO SEMILY

má podrobně zpracovaný strategický plán zahrnující program rozvoje města v období 2012 – 2020. Problematika životního prostředí je v něm na řadě míst silně akcentována.

Vize:

Nejčistší město v Česku

- čisté prostředí – přívětivý domovní fond, klidové zóny, zeleň
- čistá ekonomika – biopotraviny, bioprodukty
- čistá doprava a energetika – úsporné město, průkopnické v rozvoji alternativních energetických zdrojů, energeticky nenáročné budovy
- fungování úřadu a organizací řízených městem bude mít minimální dopady na životní prostředí

Opatření:

Životní prostředí a technická infrastruktura

- snižování energetické náročnosti budov a spotřeby tuhých a fosilních paliv, podpora alternativních zdrojů energie
- modernizace veřejného osvětlení



### MĚSTO KOLÍN

v průběhu projektu zpracovávalo nový strategický plán. Každopádně už ten původní, „Integrovaný plán rozvoje města Kolín pro období 2008 – 2015“ obsahoval několik položek, které by mohly být naplňovány přes odpovědné zadávání.

Konkrétně šlo například o toto:

- Zkvalitnit systém nakládání s odpady - podpora třídění a recyklace odpadu.
- Zlepšit využívání obnovitelných zdrojů energie.
- Snížit spotřeby energie při provozu městských objektů.
- Zlepšit tepelně technické vlastnosti školních zařízení v Kolíně.
- Zlepšit tepelně energetické vlastnosti mimoškolních zařízení v Kolíně.



## KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE

má program rozvoje zpracovaný na období 2014-2020. I zde hraje ekologie důležitou roli. Například v těchto položkách.

Zajištění dostupnosti a kvality bydlení, pracovního a veřejného prostředí

- Podpora environmentálně šetrného bydlení (např. nízkoenergetické domy atd.)

Průběžné budování a modernizace technické infrastruktury včetně alternativních zdrojů

- Podpora realizace rozsáhlého programu úspor energie v oblastech výrobních, distribučních a spotřebních systémů
- Zvýšení využívání energeticky a ekologicky šetrných technologií a využívání obnovitelných zdrojů energie
- Podpora realizace úsporných surovinových a energetických opatření u nemovitostí i technologií
- Odpovědné zavádění a realizace zařízení zpracovávající a využívající obnovitelné zdroje energie zejména na místní úrovni a s ohledem na ochranu přírody a krajiny
- Podpora energetické soběstačnosti objektů



## Krajský úřad Jihomoravského kraje (KrÚ JMK)

má zpracovanou vlastní strategii společenské odpovědnosti.<sup>17</sup> Zájmem je, aby proces naplňování veřejných potřeb a veřejného zájmu, stejně jako výsledek této činnosti, byl:

- Šetrný k životnímu prostředí - KrÚ JMK zejména ve snižování zátěže životního prostředí způsobené vlastním provozem organizace.

<sup>17</sup> V následujícím textu jsou vybrané pasáže z dokumentů vydaných KrÚ JMK – především z *Politiky společenské odpovědnosti (2013)* a *Zprávy o stavu CSR Krajského úřadu Jihomoravského kraje za období: 2012 – 31. 8. 2013*.

- Zacílený na zvýšení kvality života a zlepšení existenčních podmínek subjektů v JMK, a to v jakékoli oblasti - aby tyto zdroje byly využity účelně vzhledem k potřebám všech zainteresovaných stran JMK a zároveň hospodárně s ohledem na omezenost veřejných zdrojů.

Specifikováno je to následně v konkrétních cílech Krajského úřadu:

- Optimalizace uhlíkové stopy našeho vozového parku a budov (opatření v oblasti snižování spotřeby - PHM, vody, elektrické energie, kancelářského materiálu)
- Zlepšení prostředí pro klienty a snížení energetické náročnosti budov a spotřeby el. energie KrÚ JMK - opatření v oblasti snižování spotřeby (PHM, vody, elektrické energie, kancelářského materiálu), opatření v oblasti odpadů a jejich recyklace, opatření v oblasti nákupu ekologických kancelářských prostředků
- Posilování znalostí zaměstnanců v oblasti ochrany životního prostředí
- Podpora environmentálního vzdělávání, výchova a osvěta veřejnosti



## Ministerstvo zemědělství ČR

vychází z národních strategií. Kromě zdrojů zmíněných v úvodu této publikace lze ekologické aspekty veřejných zakázek prosazovat i s ohledem na koaliční smlouvu, kde se v programu vlády<sup>18</sup> mimo jiné uvádí.

- Podpoříme postupný přechod na ekologicky šetrný park vozidel – zejména v oblastech s největším znečištěním životního prostředí.
- Podpoříme ekologicky šetrné výrobky a služby u státních zakázek jako výraz inovačního potenciálu.
- Omezíme pokles biologické rozmanitosti. K tomu využijeme šetrného hospodaření v lesnictví a zemědělství.

18 [http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni\\_smlouva.pdf](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf)



# Je třeba se bát odpovědného zadávání zakázek?

V rámci veřejných zakázek utratí veřejná správa a místní samospráva každý rok několik set miliard korun. Při dobře promyšleném veřejném zadávání mohou tyto organizace zcela legálně zohledňovat v rámci svých nákupů vybraná společenská a environmentální témata a odpovědným veřejným zadáváním tak přispět ke zvýšení kvality veřejných zakázek. Opravdu není třeba se ničeho obávat. Zde je soupis dokumentů, o něž se můžete opírat.

## UŽITÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH I SOCIÁLNÍCH HLEDISEK VE VEŘEJNÉM ZADÁVÁNÍ JE PLNĚ V SOULADU S LEGISLATIVOU EVROPSKÉ UNIE I ČR.

Pokud jde o právní úpravu v ČR, **zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách**, ve znění pozdějších předpisů, uvedená hlediska zmiňuje na několika místech:

- § 44 - Zadávací dokumentace, odstavec 10  
*Zadavatel může v zadávacích podmínkách uvést též **požadavky týkající se zvláštních podmínek na plnění veřejné zakázky**, a to zejména v sociální oblasti, v oblasti zaměstnanosti nebo v oblasti životního prostředí.*
- § 46 – Stanovení technických podmínek, odstavec 4  
*Technické podmínky může zadavatel stanovit formou požadavků na výkon nebo funkci, které mohou zahrnovat rovněž charakteristiky z **hlediska vlivu na životní prostředí**. Tyto požadavky a charakteristiky musí být dostatečně přesné, aby uchazečům umožnily jednoznačně určit předmět zakázky a zpracovat porovnatelné nabídky.*
- § 46 – Stanovení technických podmínek, odstavec 8  
*Jestliže zadavatel stanoví charakteristiky z hlediska vlivu na životní prostředí formou požadavků na výkon nebo na funkci podle odstavce 4, **může použít podrobné specifikace nebo jejich části, jak jsou vymezeny evropskými, národními, nadnárodními nebo jinými systémy pro udělování ekoznaček.***
- § 78 – Hodnotící kritéria, odstavec 4  
*Rozhodne-li se zadavatel pro zadání veřejné zakázky podle základního hodnotícího kritéria ekonomické výhodnosti nabídky, stanoví vždy dílčí hodnotící kritéria tak, aby vyjadřovala vztah užitné hodnoty a ceny. Dílčí hodnotící kritéria se musí vztahovat k nabízenému plnění veřejné zakázky. Mohou jimi být zejména nabídková cena, kvalita, technická úroveň nabízeného plnění, estetické a funkční vlastnosti, **vlastnosti plnění z hlediska vlivu na životní prostředí**, vliv na zaměstnanost osob se zdravotním postižením a osob se ztíženým přístupem na trh práce, provozní náklady, návratnost nákladů, záruční a pozáruční servis, zabezpečení dodávek, dodací lhůta nebo lhůta pro dokončení...*

Vedle samotného zákona o veřejných zakázkách je vhodné uvést i **Usnesení Vlády České republiky ze dne 14. června 2010 č. 465 k Pravidlům uplatňování environmentálních požadavků při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy**<sup>19</sup>:

- *Zelené veřejné zakázky představují způsob, kterým veřejné instituce systematicky integrují environmentální požadavky do procesu veřejných zakázek na výroby, služby a stavební práce, čímž mohou významným způsobem ovlivnit dopady těchto výrobních a služeb na životní prostředí (čerpání přírodních zdrojů, produkce odpadů, používání chemických látek atp.). Příkladem zelených veřejných zakázek může být nákup energeticky úsporných počítačů, nákup kancelářského vybavení vyrobeného ze dřeva zpracovaného environmentálně šetrnějším způsobem, výstavba energeticky úsporných budov, nákup recyklovaného papíru apod.*

Aspekty související s nákupem ekologicky šetrných produktů zmiňuje i **Koaliční smlouva současné české vlády**<sup>20</sup>:

- *Podpoříme postupný přechod na ekologicky šetrný park vozidel – zejména v oblastech s největším znečištěním životního prostředí.*
- *Podpoříme ekologicky šetrné výroby a služby u státních zakázek jako výraz inovačního potenciálu.*

Dlouhodobě pak téma figuruje ve **Strategickém rámci udržitelného rozvoje České republiky (2010)**<sup>21</sup>:

- *Veřejné zakázky jsou nástrojem veřejné politiky k ovlivňování trhu a vedou k posilování ekonomiky směrem k udržitelnému rozvoji s kladným dopadem na hospodářskou prosperitu. Veřejná správa bude využívat svou kupní sílu k nákupu služeb a zboží tak, aby naplňovala zároveň sociální a environmentální cíle, čímž bude přispívat k posílení sociální soudržnosti a udržitelného rozvoje. Dojde tak k celkové úspoře veřejných prostředků a ke zvyšování kvality života společnosti bez zvyšování daní.*

**Nová směrnice 2014/24/EU o zadávání veřejných zakázek**<sup>22</sup> (dále jen „směrnice 2014/24/EU“, členskými státy EU má být transponována do 18. dubna 2016) klade důraz na efektivitu veřejných výdajů a možnost zadavatelů využívat veřejné zakázky na podporu společných cílů, které vymezuje zejména strategie „Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“ (odst. 2 preambule). V tomto směru je akcentováno strategické zadávání veřejných zakázek s environmentálním, sociálním a inovačním rozměrem (odst. 123 preambule směrnice 2014/24/EU).

Směrnice 2014/24/EU přímo akcentuje podporu udržitelného rozvoje jako oblast, která má být nedílnou součástí politiky zadávání veřejných zakázek. Dále zmiňuje i akcent na zajištění dodržování povinností v oblasti sociálního, pracovního a environmentálního práva, zejména v případě stavebních prací a dodávek, vč. pečlivé kontroly ve všech fázích zadávacího řízení (odst. 37 preambule). Směrnice rovněž akcentuje význam ekoinovací (odst. 47 preambule) a veřejným zadavatelům umožňuje požadovat, aby byla během realizace veřejné za-

19 [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSG0KHR90/\\$FILE/Pravidla.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSG0KHR90/$FILE/Pravidla.pdf)

20 [http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalici\\_smlouva.pdf](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalici_smlouva.pdf)

21 *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky, Rada vlády pro udržitelný rozvoj, Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2010. 1. vydání. Dostupné online: [http://www.mzp.cz/cz/strategie\\_uzr\\_zitelneho\\_rozvoje](http://www.mzp.cz/cz/strategie_uzr_zitelneho_rozvoje) cit. dne 1.3.2013*

22 *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek a o zrušení směrnice 2004/18/ES*

kázky uplatňována opatření nebo systémy environmentálního řízení (odst. 88 preambule a článek 62). Důraz při hodnocení nabídek směrnice klade na nejlepší poměr mezi kvalitou a cenou, přičemž explicitně uvádí právě environmentální (a sociální) aspekty jako důležitá kritéria pro zadání (odst. 92, 93 preambule a články 67).

➤ Odstavec 97 preambule

*Dále by s ohledem na lepší začlenění sociálních a environmentálních aspektů při zadávání veřejných zakázek měli mít veřejní zadavatelé možnost využívat kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejných zakázek v souvislosti se stavebními pracemi, dodávkami nebo službami, které mají být poskytnuty v rámci veřejné zakázky, ve všech ohledech a v kterékoli fázi jejich životního cyklu, od těžby surovin použitých v daném výrobku po fázi likvidace výrobku, včetně faktorů, které jsou spojeny s konkrétním výrobním procesem, poskytováním nebo obchodem a jeho podmínkami v případě těchto stavebních prací, dodávek nebo služeb nebo s konkrétním procesem v pozdější fázi jejich životního cyklu, a to i pokud tyto faktory nejsou součástí jejich věcné podstaty. Kritéria a podmínky odkazující na takovýto proces výroby či poskytování mohou například stanovit, že při výrobě nakupovaných výrobků nejsou používány toxické chemické látky nebo že nakupované služby jsou poskytovány za použití energeticky účinných strojů. V souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie to zahrnuje rovněž kritéria pro zadání nebo podmínky plnění veřejné zakázky související s dodávkami nebo používáním výrobků spravedlivého obchodu (fair trade) v průběhu plnění veřejné zakázky, jež má být zadána. Kritéria a podmínky související s obchodem a jeho podmínkami mohou například odkazovat na skutečnost, že dotčený výrobek pochází ze spravedlivého obchodu, včetně povinnosti platit výrobcům určitou minimální cenu a cenovou přírůžku. Podmínky plnění veřejné zakázky týkající se otázek životního prostředí mohou zahrnovat například dodání, balení a likvidaci výrobků a v souvislosti s veřejnými zakázkami na stavební práce a na služby minimalizaci odpadu nebo účinné využívání zdrojů.*

V souladu s výše uvedenými ustanoveními a prioritami Směrnice 2014/24/EU byl zpracován i **návrh nové právní úpravy zadávání veřejných zakázek v ČR**, která má vstoupit v platnost na jaře 2016. Možnost zohledňovat environmentální aspekty se zde přímo objevuje v několika částech:

- podmínky účasti v zadávacím řízení - *Podmínky účasti v zadávacím řízení může zadavatel stanovit jako...d) zvláštní podmínky plnění veřejné zakázky, a to zejména v oblasti vlivu předmětu veřejné zakázky na životní prostředí, sociálních důsledků vyplývajících z předmětu veřejné zakázky, hospodářské oblasti nebo inovací,*
- normy environmentálního řízení a štítky, technické podmínky pro nadlimitní režim, kritéria kvality v rámci hodnocení nabídek - *(1) Pro hodnocení ekonomické výhodnosti nabídky podle kvality je zadavatel povinen stanovit kritéria, která vyjadřují kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky. (2) Kritériem kvality mohou být zejména...d) sociální, environmentální nebo inovační aspekty.*

23 S ohledem na termín pro povinnou transpozici směrnice EU do českého právního řádu. Formulace jsou převzaty z vládního návrhu zákona po třetím čtení v PSP ČR.

V průběhu projektu jsme procházeli řadu zdrojů v tištěné i elektronické podobě. V současné době existuje řada užitečných metodik, příruček, domácích i zahraničních příkladů dobré praxe. Na následujících řádcích není jejich vyčerpávající seznam, spíše výběr těch zdrojů, které jsme v poslední době využívali nejčastěji.

- Sociálně odpovědné zadávání veřejných zakázek – metodika a manuál dobrých praxí, Úřad vlády ČR – Odbor pro sociální začleňování (Agentura), 2014.
- Kupujte zeleně! Příručka pro zadávání veřejných zakázek šetrných k životnímu prostředí, Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společností, 2005.
- Nové trendy ve veřejných zakázkách, Nový Prostor, o.s., Praha 2008.
- Evropský kodex osvědčených postupů pro usnadnění přístupu malých a středních podniků k veřejným zakázkám Pracovní materiál Evropské komise, 2008.
- Průvodce zadáváním veřejných zakázek – nové možnosti zhodnocení veřejných prostředků, Otevřená společnost, o. p. s. 2009.
- Evaluation of SMEs' Access to Public Procurement Markets in the EU, DG Enterprise and Industry, Executive Summary, September 2010.
- Nakupujeme férově! Nové trendy v zadávání veřejných zakázek, NaZemi – společnost pro fair trade, 2011.
- Sociální nakupování Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek, Úřad pro publikace Evropské unie, 2011.
- Delivering Responsible Procurement, Greater London Authority 2012.
- Příručka pro obce – Agentura pro sociální začleňování/Zaměstnanost, Praha 2012.
- Víc než zákon o veřejných zakázkách: hospodárnost, transparentnost a odpovědnost ve veřejných nákupech, Oživení, o. s., 2012.
- Principles and framework for procuring sustainably. BS 8903:2010.
- Odpovědné veřejné zakázky – Manuál pro chytré a výhodné nakupování. Síť ekologických poraden STEP, 2016

# STAVEBNICTVÍ jako zásadní oblast pro zelené veřejné zadávání

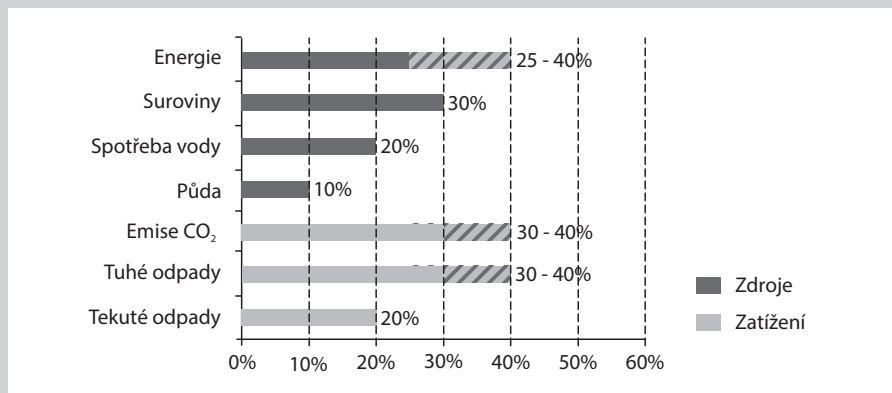
Ing. Julie Železná, Ph.D., Fakulta stavební, ČVUT v Praze

## ÚVOD

V budovách trávíme většinu života, další stavby nás obklopují. V prostředí, ve kterém se pohybujeme, se chceme nejenom cítit dobře, ale také vyžadujeme, aby nemělo negativní dopady na naše zdraví i na související okolní životní prostředí.

Stavební průmysl je jedním z největších znečišťovatelů životního prostředí. Budovy a jiné stavby zapříčiňují vysoké environmentální dopady v průběhu jejich celého životního cyklu.

Dle organizace UNEP-SBCI spotřebovávají budovy asi 40% energie, 25% vody a 40% zdrojů dostupných na Zemi a jsou producenty přibližně 30% skleníkových plynů<sup>1</sup>, viz obrázek 1. Na druhou stranu nabízejí budovy ve srovnání s jinými oblastmi průmyslu největší potenciál pro dosažení významného snížení těchto emisí skleníkových plynů při relativně nízkých nákladech. Spotřeba energie v budovách může být snížena o 30 až 80% za použití osvědčených a komerčně dostupných technologií<sup>2</sup>, tj. bez nutnosti dalšího výzkumu a za dostupných finančních nákladů. Stavebnictví a vystavěné prostředí jsou navíc producentem přibližně 40% celkového člověkem tvořeného pevného odpadu. Stavebnictví je díky velkým objemům použitých materiálů potenciálně významným odběratelem recyklovaných materiálů a zároveň existují velké rezervy v recyklaci stavebních odpadů. Tato zjištění jasně napovídají, že pokud chceme opravdu efektivně snižovat dopady lidské činnosti na životní prostředí, pak zaměření naší pozornosti na oblast stavebnictví je tou nejlepší volbou.

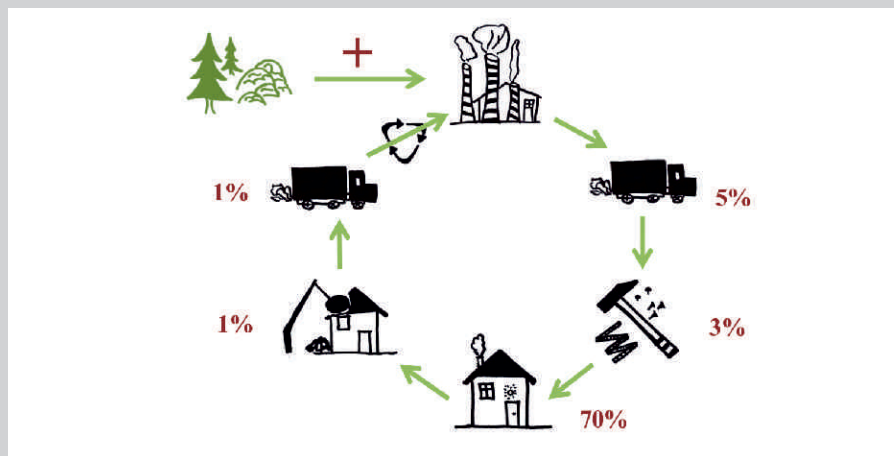


Obr. 1 - Dopady výstavby na životní prostředí (v procentech k celkovému objemu dopadů)<sup>2</sup>

- 1 UNEP/SETAC Life Cycle Initiative. *Global Guidance Principles for Life Cycle Assessment Databases - A basis for greener processes and products - Shonan Guidance Principles. Output of the UNEP/SETAC "Global Guidance for LCA Databases" workshop. Shonan, Japan : autor neznámý.*
- 2 UNEP-SBCI. *United Nations Environment Program – Sustainable Building and Climate Initiative. [Online] 2012. <http://www.unep.org/sbci/AboutSBCI/Background.asp>.*

Problémem stavebního průmyslu a vlastní výstavby objektů pozemních staveb však není pouze spotřeba energie, produkce škodlivin a pevného odpadu, ale i čerpání obnovitelných a výhradně neobnovitelných zdrojů surovin na výrobu stavebních materiálů, spotřeba vody během celého životního cyklu budovy a další.

Životní cyklus staveb zahrnuje produkci stavebních materiálů včetně těžby surovin, dopravu, provoz, údržbu a závěrečné odstranění po dožití. Všechny tyto fáze jsou více či méně významné, v závislosti na typu stavby. U budov lze dopady životního cyklu charakterizovat například pomocí následujícího obrázku<sup>3</sup>.



Obr. 2 - Životní cyklus budovy a význam jednotlivých fází v procentech z celkových dopadů při posouzení životního cyklu LCA<sup>3</sup>

## KLÍČOVÉ OBLASTI VÝSTAVBY PRO UPLATNĚNÍ ZELENÝCH VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Největší potenciál ke snížení environmentální zátěže pomocí veřejných zakázek lze nalézt v následujících oblastech:

- snižování energetické náročnosti budov a infrastruktury;
- využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE);
- aplikace stavebních materiálů šetrnějších k životnímu prostředí - používání obnovitelných surovin, využívání nejlepších technologií výroby, recyklovaný obsah;
- aplikace „zdravých“ a „přírodních“ materiálů;
- využívání lokálních zdrojů - snižování dopadů dopravy.

Integrovaní výše uvedených oblastí do veřejných zakázek zajistí:

- zdravé prostředí, které přináší spokojenost a komfort svým uživatelům;

<sup>3</sup> Hodková, Julie. *Hodnocení stavebních materiálů v environmentálních souvislostech Lokalizace pro Českou Republiku. Dizertační práce. Praha : ČVUT, Fakulta stavební, 2012.*

- nižší dopady na životní prostředí a větší soulad s přírodou – emise, vyčerpávání zdrojů energie i surovin, změna krajiny;
- úspory v dlouhodobějším měřítku
  - ekonomické (LCC, návratnost v řádu 10-20 let),
  - environmentální (LCA, návratnost v řádu let);
- zvýšení hodnoty stavby;
- podporu místní ekonomiky.

Veřejné zakázky tedy mohou zahrnout jak požadavky na stavební výrobky a služby, tak požadavky týkající se budoucího provozu budovy.

S ohledem na stavební výrobky může veřejná zakázka obsahovat požadavek na stavební výrobek se zpracovanou studií životního cyklu (LCA), s certifikátem EŠV, EPD, PEFC, FSC (bližší vysvětleno v následující kapitole), s dlouhou životností a delší zárukou, na výrobek, který je zdravotně nezávadný a vyrobený z obnovitelných nebo recyklovaných materiálů.

Vzhledem k provozu budovy lze zahrnout požadavek na nízkou energetickou náročnost budovy, ať už nové, nebo rekonstruované, dodávku energií z OZE, úsporné osvětlení, využívání dešťové a odpadní vody, úsporné vodovodní instalace či prodlouženou záruku na stavební práce či technická zařízení budovy.

Následující kapitola specifikuje konkrétní kritéria, která lze do veřejných zakázek zahrnout. Seznam jistě není vyčerpávající, avšak pro inspiraci o možnostech veřejných zakázek je jistě postačující.

## KRITÉRIA Z OBLASTI STAVEBNICTVÍ PRO VEŘEJNÉ ZAKÁZKY

### A. KRITÉRIA, KTERÁ LZE DÁT DO ARCHITEKTONICKÉ SOUTĚŽE NEBO VŘ NA PROJEKTOVOU DOKUMENTACI

#### I. ENERGETICKÁ BILANCE

- Požadovat budovu v pasivním nebo nízkoenergetickém standardu (jak novou, tak rekonstruovanou). Energetická náročnost budovy třídy A.
- Požadovat energetickou optimalizaci z hlediska celkové energetické náročnosti budovy a přehřívání.
- Požadovat hodnoty součinitelů prostupu tepla v pasivním (nebo minimálně nízkoenergetickém) standardu dle pravých dvou sloupců (ideálně pravý sloupec). Tabulky uvažovaných součinitelů tepla U a návaznost na energetické hodnocení podle vyhlášky 78/2013 Sb. Podrobněji viz <http://stavba.tzb-info.cz/pasivni-domy/10097-referencni-budova-a-pasivni-domy>

#### II. PROVOZNÍ TECHNOLOGIE BUDOVY

- Obnovitelné zdroje energie pro vytápění a přípravu teplé vody, eventuelně produkci elektřiny. Jedná se např. o solární panely, tepelné čerpadlo, vytápění dřevem, fotovoltaické panely, ale také o požadavek na odběr elektrické energie pouze z OZE. V případě dostupnosti plynu vždy preferovat plyn před elektřinou ze sítě.

- Systém rekuperace.
- Komplexní regulace budovy – nezávislá na uživateli, kteří by ale o ní měli být informováni a proškoleni. Regulace musí zajistit kvalitní provoz vytápění a chlazení, noční předchlazení atd.
- Instalace podporující snížení spotřeby vody – např. úsporné baterie, splachování atd.
- Další instalace podporující snížení provozních spotřeb energie
  - úsporné a/nebo inteligentní osvětlení,
  - kořenová čistírna.
- Využití dešťové vody na pozemku – možnost využití na zahradě, ev. na splachování – druhé rozvody vody.
- Využití odpadní vody – např. kořenová čistírna s dočišťovacím jezírkiem.

### III. KONSTRUKCE BUDOVY

- Orientace hlavních prosklených ploch a střechy na jih.
- Využití obnovitelných a recyklovaných materiálů.
- Zdravotně nezávadné materiály.
- Povrchové úpravy, výplně otvorů, krytiny a další konstrukce budovy s delší životností.



## B. KRITÉRIA, KTERÁ LZE ZADAT DO VŘ NA DODAVATELE STAVBY

### I. TECHNICKÁ KAPACITA A ZKUŠENOSTI DODAVATELE

- Dodavatel stavby musí prokázat alespoň dlouhodobé zkušenosti v oboru výstavby nízkoenergetických a/nebo pasivních budov - lze zajistit i pomocí spolupráce se specialisty z oboru.
- Týká se především požadavku na zkušenosti s:
  - nízkoenergetickou a pasivní výstavbou bez tepelných mostů,
  - zajištění vzduchotěsnosti budovy,
  - požadovanými instalovanými technickými zařízeními budovy – vzducho-technické instalace, tepelné čerpadlo, stropní vytápění,
  - celkovou regulací budovy.

*Pozn.: Pokud toto nebude v nějaké formě ve VŘ, pak je vhodné zajistit minimálně technický dozor, který má s takovým typem výstavby zkušenosti.*

### II. VÝROBKY S CERTIFIKÁTEM

#### a) Stavební výrobky na bázi dřeva s certifikátem PEFC nebo FSC

- **PEFC** – Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes (v ČR PEFC Česká republika)

PEFC je nezávislá nevládní nezisková organizace, která podporuje trvale udržitelné hospodaření v lesích prostřednictvím certifikace lesů prováděné třetí nezávislou stranou. Je to globální zastřešující organizace pro posuzování a vzájemné uznávání nezá-



vislých národních certifikačních systémů. V České republice je prováděna certifikace prostřednictvím Českého systému certifikace lesů (CFCS – Czech Forest Certification Scheme), což je národní nezávislý systém platný na území České republiky. Správu CFCS, to znamená schvalování a revizi standardů, prezentaci a propagaci systému, zajišťuje PEFC Česká republika. Pomocí PEFC lze certifikovat konkrétní les či celý zpracovatelský řetězec (C-o-C, chain of custody). Výsledkem certifikačního procesu je vydání certifikátu PEFC.

➤ **FSC** - Forest Stewardship Council (FSC Forest Stewardship Council, A.C.)

Certifikace FSC představuje důvěryhodný systém 1. lesní certifikace a 2. certifikace spotřebitelského řetězce s celosvětovou působností. Díky své transparentnosti, otevřenosti všem zájmovým skupinám a díky striktním sociálním a ekologickým standardům má FSC podporu největších environmentálních organizací jako WWF (World Wildlife Fund), Friends of the Earth nebo Greenpeace. Výsledkem certifikačního procesu je vydání certifikátu FSC. Lesní certifikačním systémem FSC se rozumí proces kontroly konkrétního lesa za účelem zjištění, zdali je obhospodařován v souladu se standardem FSC. Jestliže tomu tak je, má vlastník lesa právo používat pro dřevo ze svého lesa logo, které na trhu jeho dřevo odliší od dřeva nejasného původu. Prostřednictvím certifikace zpracovatelského (spotřebitelského) řetězce je možno zaručit, že konečný výrobek pochází z lesů s certifikátem FSC. V praxi to znamená, že každý zpracovatel ve zpracovatelském řetězci od lesa k zákazníkovi musí získat certifikát FSC. To dává zákazníkovi jistotu, že kupuje výrobek z šetrně obhospodařovaných lesů.

## **b) Stavební výrobky s certifikátem Environmentální prohlášení typu III**

(tzv. EPD – Environmentální prohlášení o produktu) ověřeným třetí stranou, a to konkrétně u následujících výrobců, v jejichž kategorii jsou již EPD registrována u české informační agentury životního prostředí (CENIA) nebo EPD zahraničních výrobců registrovaná u příslušné organizace, zpracovaná v souladu s ISO 14025 nebo EN 15804 nebo ekvivalentní a ověřená třetí stranou.

Pro české výrobky jsou dostupná EPD pro:

- tepelné izolace (minerální vata, pěnový polystyren)
- zděcí prvky (pálené cihly, pórobeton)
- dřevotřískové desky
- sádkarton
- podlahové krytiny z PVC
- keramické obklady.

Environmentální prohlášení typu III je soubor měřitelných informací o vlivu produktu (výrobku nebo služby) na životní prostředí v průběhu jeho životního cyklu (např. spotřeba energií a vody, produkce odpadů, vliv na změnu klimatu, eutrofizaci, rozrušování ozonové vrstvy apod.). Tyto informace se zjišťují metodou analýzy životního cyklu (LCA) podle norem ČSN ISO 14040-49 a mohou být ještě doplněny různými dalšími údaji, jež jsou považovány za podstatné. Toto prohlášení musí být veřejně přístupné a údaje v něm obsažené musí být ověřitelné. Jejich tvorba se řídí normou ČSN ISO 14025. V podstatě tedy jde o podrobný průkaz produktu o jeho vlivu na životní prostředí.

### **c) Stavební výrobky s požadavkem na ekoznačku Ekologicky šetrný výrobek (EŠV)**

a to konkrétně u následujících výrobků, v jejichž kategorii jsou již EŠV dostupná:

- nábytek - EŠV pro kovový nábytek, EŠV Aglomerované materiály na bázi dřeva a výrobky z nich;
- nátěry (EŠV nátěrové hmoty ředitelné vodou);
- lepidla a tmely .

Ekoznačení (ecolabelling) je označování výrobků a služeb, které jsou v průběhu celého životního cyklu prokazatelně šetrnější nejen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele. Jejich kvalita přitom zůstává na velmi vysoké úrovni. Takové výrobky nebo služby lze (např. v obchodě) poznat podle jednoduchého a snadno zapamatovatelného symbolu, tzv. ekoznačky – odtud ekoznačení. Firmy mohou ekoznačku efektivně využít při marketingu takto oceněných produktů a spotřebitelé zase jako vodítko při nákupu ekologicky šetrnějšího zboží a služeb.

V současné době používá ekoznačku Ekologicky šetrný výrobek/služba nebo Ekoznačku EU na jednom či více výrobcích přes 100 českých i zahraničních firem a jejich počet neustále roste.

V případě, že se bude jednat o výrobky zahraniční, lze požadovat obdobný certifikát pro Environmentální prohlášení typu I – např. Blue Angel (ekoznačka Německo), Ecolabel (ekoznačka EU), Nordic Swan (ekoznačka Norsko).

### **III. DELŠÍ ZÁRUČNÍ DOBA**

V rámci VŘ lze požadovat delší záruční dobu na zvolené stavební výrobky nebo provedené práce. Pokud se nejedná o přesně definovanou požadovanou záruku, lze udělit bonusové body za to, čím vyšší dá dodavatel delší nadstandardní záruku, např. každý rok navíc 0,5 bodu. Delší záruční dobu lze vyžadovat například na

- a) Provedení stavby (nebo např. jen některé části – např. střecha, okna);
- b) Technická zařízení budovy.

### **IV. ZAŘÍZENÍ BUDOVY SNIŽUJÍCÍ ENVIRONMENTÁLNÍ DOPADY PROVOZU BUDOVY**

- Osvětlení
  - led žárovky, úsporné žárovky + vysoká energetická účinnost osvětlení – třída A;
  - inteligentní osvětlení – čidla.
- Spotřeba vody
  - úsporné baterie.
- Třídění odpadu
  - umístění košů na tříděný odpad.

### **V. KVALITA VNITŘNÍHO PROSTŘEDÍ BUDOVY**

- Požadavek na zařízení (především nábytek a veškeré materiály na bázi dřeva) bez obsahu formaldehydu.
- Povrchové desky na bázi dřeva (např. navrhované MDF, HPL) bez formaldehydu.
- Požadavek na vnitřní nátěry s nízkým VOC, ideálně bez (např. hliněné barvy).

## VI. OCHRANA PROSTŘEDÍ STAVBY

- Dodavatel zajistí v co nejvyšší možné míře ochranu fauny a flory v okolí budovy a na jejím pozemku v průběhu výstavby.
- Dodavatel zajistí co nejvyšší možnou míru recyklace stavebního odpadu a odpadu z demolice stávající budovy.

## VII. ŠKOLENÍ UŽIVATELŮ

- Dodavatel stavby po dokončení zajistí školení pro učitele a údržbáře, ev. další zaměstnance budovy, ohledně správného užívání budovy a jejích technických zařízení.



## nová ekonomika

Nová ekonomika, o.p.s. je obecně prospěšnou společností, která byla založena v roce 2009.

Vyhledáváme a prosazujeme inovativní ekonomické nástroje, které sledují sociální a ekologické cíle a zároveň vytvářejí zisk. Vycházíme z přesvědčení, že prosperita společnosti je založena na třech pilířích - ekonomické prosperitě, kvalitě životního prostředí a společenském kapitálu. Žádný z těchto pilířů by neměl být rozvíjen na úkor ostatních. Primárně se zabýváme propojováním s pilířem ekonomickým a podporujeme rozvoj a šíření inovací.

Jedním z témat, kterému se věnujeme, je tzv. odpovědné zadávání veřejných zakázek (angl. responsible procurement). Nabízíme poradenství a konzultace v následujících oblastech:

- › Vyhledání vhodných témat.
- › Zapojení vybraných hledisek do prováděcích dokumentů pro nákupy a veřejné zakázky.
- › Nastavení pravidel tak, aby byla v souladu s naší a evropskou legislativou.

Spolupráce může probíhat od dílčí konzultace až po kompletní zpracování veřejné zakázky v oblastech společenské odpovědnosti veřejných a státních institucí. Na tato témata pořádáme i odborné semináře a debaty. Více informací a kontakty najdete na:

- › [www.novaekonomika.cz](http://www.novaekonomika.cz)

 [www.facebook.com/NovaEkonomika](https://www.facebook.com/NovaEkonomika)



Veškeré závěry a tvrzení – s výjimkou přímých citací – jsou autorské a nemusí zohledňovat tvrzení a závěry dalších organizací uvedených v této publikaci.

Publikace je výstupem projektu „Veřejné zadávání odpovědné k životnímu prostředí“.

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.  
[www.fondnno.cz](http://www.fondnno.cz) a [www.eeagrants.cz](http://www.eeagrants.cz)



---

# EKOLOGICKY ŠETRNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ



Sestavili: Leona Gergelová Šteigrová, Peter Sokol, Julie Železná a Vladimír Kočí  
ve spolupráci s Petrem Weikertem

Vydala: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická 5, 166 28 Praha 6 – Dejvice.

Publikaci připravila Nová ekonomika o.p.s., Drtinova 10, 150 00 Praha 5.

Jazykové korektury: Iva Kvašňáková

Grafika: Zora Sokolová

Elektronická publikace ve formátu PDF, 1. vydání, Praha 2016, 30 stran

Publikace je výstupem projektu „Veřejné zadávání odpovědné k životnímu prostředí“.

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.

[www.fondnno.cz](http://www.fondnno.cz) a [www.eeagrants.cz](http://www.eeagrants.cz)

